

ΦΟΙΒΟΣ

ΕΠΙΜΗΝΙΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΙΕΙΑΣ

ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΧΕΙΡΟΥ

ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΕΝ ΕΛΛΕΙΨΕΙ ΙΑΤΡΟΥ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ Π. ΠΥΡΡΑ

Ἐτησία συνδρομή φρ. 3. Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν 3,50 προπληρωτέας.

ΕΤΟΣ Θ'.—Ἐν Ἀθήναις 1 Φεβρουαρίου 1887.—Ἀρ. 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Δύναμις τοῦ Ἡλίου. Διέγνωσις ἐκ τῆς φωνῆς. Περὶ καρδίας. Περὶ
ρευματιχλίας τοῦ δελτοειδοῦς. Περὶ Μόσχου. Ἐλατον μυρεψικόν. Ἄν
ῆ μεγάλη παιδεία ὠφελῇ. Θωπεία. Οἰκιακὴ οἰκονομία.

Α'. ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΙΕΙΑ.

Ἡ δύναμις τοῦ Ἡλίου ἐπὶ τῆς υγιείας τοῦ ἀνθρώπου.

Υπάρχει μεταξύ τῶν οὐρανίων σωμάτων δύναμις, ἥτις συ-
κρατεῖ πάντα τὰ οὐράνια σώματα εἰς θέσιν τεταγμένην καὶ ἀ-
μετάβλητον. Διὰ τῆς δυνάμεως ταύτης συγκρατοῦνται πρὸς ἄλ-
ληλα τὰ σώματα ταῦτα ἀναλόγως τοῦ ὄγκου καὶ τῆς ἀπο-
στάσεως ὑπὸ ἰδίων νόμον.

Ἡ Γῆ λοιπὸν ὡς σῶμα οὐράνιον ἐπηρεάζεται ἰδίως ἐκ τοῦ
Ἡλίου καὶ ἐκ τῆς Σελήνης· διότι ὁ μὲν Ἥλιος εἶνε μείζων τῆς
Γῆς κατὰ 1,400,000· ἀπέχων ταύτης 152,000,000 χιλιομέ-

πρα. Ἡ δὲ Σελήνη εἶνε τὸ μᾶλλον ἐγγύτερον, ἀπέχουσα τῆς Γῆς 340,000 χιλιομέτρων· καὶ εἶνε μικροτέρα 49κις.

Ἡ Γῆ ὑπὸκειται ὑπὸ τὴν δύναμιν τοῦ Ἡλίου τριχῶς· Α) ἐκ τοῦ ὄγκου. Β) ἐκ τῆς θερμότητος, καὶ Γ) ἐκ τοῦ φωτός.

Α'. Ὅτι ἐπηρεάζει ἐκ τοῦ ὄγκου, γίνεται δῆλον ἐκ τῶν ὁρινομένων τῆς παλαιορίας· διότι αὕτη γίνεσθαι μείζων κατὰ τὰς συζυγίας, ἢτοι κατὰ νέαν Σελήνην καὶ κατὰ πανσέληνον· ἐπειδὴ δὲ ὑφίσταται παλαιορίαν καὶ ἡ ἀτμοσφαιρά, καὶ ἐντὸς ταύτης ζῇ ὁ ἄνθρωπος, ἔπεται ὅτι εἰς ταύτην ὑπὸκειται καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὡς ὑπὸκειται καὶ εἰς τὴν δύναμιν τῆς Σελήνης, περὶ ἧς ἐν προηγουμένοις ἐλέγχθη.

Β'. Διὰ τῆς θερμότητος ὁ ἥλιος μεγάλην δύναμιν ἔχει ἀμέσως ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐκ τοῦ Ἡλίου ἀνεῷς ἐκπέμπεται ὅλη τις ἀδαρὴς θεωρουμένη μέχρι τοῦδε, βαρεῖα δὲ κατὰ τὰ ἐσχάτως πειράματα φυσικοῦ ζυγίσαντος ταύτην. Ἡ ὅλη αὕτη καλεῖται φυσικῶς **θερμὸν**, ἡτις προσβάλλουσα ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου παρέχει αἰσθησὶν ἰδίᾳ φύσεως καλουμένην **θερμότητος**.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐφ' ὅλης τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς, οὐσης σφαιρικῆς, δὲν προσβάλλει ἐπίσης κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν τῶν ακτίνων, ἀλλὰ πού μὲν καθέτως, πού δὲ πλαγίως, ἔπεται ὅτι παντοῦ οὐ γίνεσθαι ἐπίσης ἡ αἰσθησις τῆς θερμότητος, ἡτις καλεῖται **θερμοκρασία**. ἀλλὰ διαφέρει κατὰ τὰ κλίματα, πού μὲν μείζων, πού δὲ ἐλάσσων οὖσα. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῆς μὴ πάντοτε ἐπίσης προσβολῆς τοῦ Ἡλίου ἐπὶ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ τόπου παρέρχεται ἡ διαφορὰ τῶν ὥρων τοῦ ἔτους καὶ τῆς ἡμέρας.

Ἡ αἰσθησις τῆς θερμότητος παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ διαφόρως ἔχει· διότι ἐξαρτᾶται κατὰ τὴν κοῤῥσιν, ἰδιοσυγκρασίαν, ἡλικίαν, γένος, ἔξιν κλπ.

Ὁ ἄνθρωπος ἀντέχει καὶ δύναται ζῆσαι καὶ ὑπὸ μεγάλῃ καὶ ὑπὸ μικρᾷ ἡλιακῇ θερμότητι· ἐπὶ τῶν πόλων ζῇ μέγιστον — 57°, καὶ ἐπὶ τῆς διακεκρυμένης ζώνης ζῇ μέχρι + 117° ζῇ δηλαδὴ μετὰ 104° θερμότητος· ἐν τῷ ἀκροταίῳ Κελῆς Ἐλπίδος ἡ θερμότης φθάνει εἰς + 43°.

Ἰδιότητες τῆς ἡλιακῆς θερμότητος.

Ἡ ἡλιακὴ θερμότης, ἡτις **ἀλέα** καλεῖται, ὑπὸ βαθμὸν τινα προσβάλλουσα τὸ δέρμα τοῦ ἀνθρώπου ἔχει τὴν ιδιότητα τοῦ ἐπικαίειν τὴν ἐπιδερμίδα, ἡτις ζηραίνεται καὶ ἐρυθροῦται, καὶ ἀποτελεῖται **ἐρύθημα** τι ὡς ἐκ τῆς καύσεως, τὸ ὁποῖον καλεῖται **ἐφελις**, καὶ ἀναφαίνεται ἐπὶ τοῦ προσώπου, λαιμοῦ, χειρῶν, καὶ ἐπὶ παντὸς μέρους τοῦ σώματος γυμνοῦ ἄντος. Τὸ ἐρύθημα τοῦτο τῇ πιέσει καθίσταται ἀφανές, καὶ ἀναφαίνεται τῇ ἀρσεί ταύτης, σπανίως πόνει· ὑπὸ μείζονα βαθμὸν ἐπιγίγνεται οἰδήμα πόνον καὶ ἐρυσίπελας.

Ἐκαστος ἄνθρωπος οὐδόλως ὑφίσταται τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα ἐκ τῆς ἡλιακῆς θερμότητος· διότι ὅλοι οὐδόλως ἔχουσι τὴν αὐτὴν ἐπιδερμίδα, οὔτε τὸ αὐτὸ χρῶμα, ὅπερ γίνεσθαι ἐκ τῆς ὑπὸ ταύτην μελαίνης βαφῆς τοῦ Μαλπιγίου. Ἡ κατὰστασις τῆς ἐπιδερμίδος καὶ τῆς μελαίνης βαφῆς συντελοῦσιν εἰς τὴν μείζονα ἢ ἐλάσσονα αἰσθησὶν καὶ βλάβην ἐκ τῆς ἡλιακῆς θερμότητος.

Οἱ ἔχοντες λεπτὴν ἐπιδερμίδα, κρᾶσιν αἰματώδη, καὶ ὀλίγην βαφὴν τοῦ Μαλπιγίου αἰσθάνονται μᾶλλον τὴν θερμότητα καὶ ἐπικαίονται ῥαδίως. Ὡσαύτως καὶ οἱ ἔχοντες λευκὸν τὸ δέρμα, παρ' οἷς ἀναλόγως τῆς λευκότητος ὑπάρχει καὶ ἡ μελαίνη βαφὴ, ἡτις ἀντέχει κατὰ τῆς ἡλιακῆς θερμότητος. Διὰ τοῦτο οἱ αἰθίοπες, οἱ ἔχοντες ἀφθόνως ταύτην, οὔτε ἐπικαίονται ἐκ τῆς προσβολῆς τοῦ Ἡλίου, οὔτε τὰ ἐπισπαστικὰ (ἐκδέρια κλπ.) πολὺ ἐνοχλοῦσι τοῦτους.

Ἰδιότης τῆς **ἀλέας**, (ἡλιακῆς θερμότητος), εἶνε καὶ τὸ μελαίνειν τὸ δέρμα τοῦ ἀνθρώπου, ἐνῶ αὕτη τὸ ἔλατον καὶ τὸν κηρὸν λευκαίνει· τὸ δὲ πῦρ οὐ μελαίνει τὸ δέρμα.

Ἐὰν ἡ ἀλέα προσβάλλῃ ἰσχυρῶς καὶ διαρκῶς τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἐπιφέρει κεφαλήν, σκοτοδινίαν, ἀδιαθεσίαν, καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ κρανίου στάσιν αἵματος ἐπὶ τινῶν σημείων, ὅπερ ἀποτελοῦσι τοὺς **σφαγγέλλους** καλουμένους.

Ἡ τοιαύτη κατὰστασις προδιατίθῃ. Τὰ μὲν παιδιά εἰς ἐγκεφαλικὸν πυρετὸν ἢ εἰς ἐγκεφαλίτην, τοῦ ὁποίου συμπτώματα εἰσιν, χαλάρωσις, ὕπνος τεταραγμένος, ναυτίκι, ἐμετός, κεφαλαλγία, σπασμοὶ, ἀνευ σωματικῆς ταχύτητος τοῦ σφυγμοῦ κατ' ἀρχάς· ἄμα δὲ ἀρχίσῃ ἡ φλόγωσις, τότε καὶ ἡ ταχύτης τοῦ

σφυγμοῦ ἀναφρίνεται. Πρέπει οἱ γονεῖς νὰ μὴ ἀφήνωσι τὰ τέκνα ἔχοντα ἀκαλύπτου τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τὸν ἥλιον.

Εἰς δὲ τοὺς νεανίαις ἐπιφέρει ἐκτὸς τῶν ῥηθέντων ἐνίοτε μόνον ἐξαψιν τοῦ διοργανισμοῦ. Ἐξ τούτων ἀνδράς ἐξασθένεισιν τῆς διανοίας, τοῦ θάρρους καὶ τῆς μνήμης. Εἰς τοὺς γέροντας παροχλυσίαις, ἀποπληξίαις, ἐνίοτε καὶ μαλάκυνσιν τοῦ ἐγκεφάλου διὰ τοῦτο εἰς τὰς ἀρχὰς μεγάλου καύσωνος ἐπιγίγνεται αἰσθητικὸν θάνατον εἰς ὠρίμους ἡλικίας.

Ἐξ τινος ἐπιγίγνεται κατ' ἀρχὰς σκοτοδινία, καὶ περιστροφή τοῦ σώματος, καὶ εἴτα ἀναφρίνεται τινὰ τῶν ἐκτεθέντων συμπτωμάτων, ἐν οἷς καὶ στραβισμός, ἰδίως ταῦτα ἐπισυμβαίνουσιν εἰς τοὺς θεριστάς.

Ἐνίοτε ἐπισυμβαίνει χάρος (καταπορὰ, λήθαργος) (Carius abinsolatione), ὅπερ θεωρεῖται παρὰ τῶν μὲν ὡς ἀποπληξία, παρὰ τῶν δὲ ὡς μηνιγγίτης. Ἄλλοτε δὲ ἐκ διαρκούς καυστικοῦ ἡλίου ἐπιγίγνεται μόνον πυρετός, πρὸς ἐρχόμενος ἐξ ἐρεθισμοῦ τοῦ ἐγκεφάλου, διαρκῶν μέχρι τῆς ἐβδόμης ἡμέρας τοιοῦτον πυρετὸν ὑπέστη νέος ὢν ὁ Αὐγουστος Καῖσαρ ἐκτεθείς ἐν καυμάτωσιν καὶ μακροτάταις ἡμέραις πρὸς διούθυνσιν τοῦ ἐν Ῥώμῃ Ἑλληνικοῦ θεάτρου. Ὁ τοιοῦτος πυρετός ἐνίοτε διαρκεῖ μόνον μίαν ἡμέραν, ὃν ὁ Σωθράκης ἀποκαλεῖ **πυρετὸν ἐφ' ἡμέραν ὑπόκυστον**. Ἐνίοτε ἐπιγίγνεται πυρετός μετὰ πικρορροίας, μανιώδους καὶ ἐξάψεως τῆς σκελετικής. Τοιοῦτος συνέβη τὸ πάλαι εἰς τοὺς Ἀβδηρίτας, διδασκαμένους ἐν τῷ θεάτρῳ ὑπὸ καυστικῶν ἡλίων τῆς Ἀνδρομέδης τοῦ Εὐρυπίδου. Ἰδοὺ τί λέγει περὶ τοῦ γεγονότος τούτου ὁ Λουκιανὸς ἐν τῷ «πρὸς δεῖ ἱστορίαν συγγραφῆν».

«Βασιλεύοντος Ἀβδηρίταις Λυσιστράτου, ἀρ' οὐκ Ἀργέλαος, τραγωδὸς πρᾶσθησεν εὐδοκίμως ἐν τῷ θεάτρῳ μεσοῦντος θεοῦ ἐν μεγάλῳ καύσωνι τὴν Ἀνδρομέδην καὶ τὸν Ἡερσέα τοῦ Εὐρυπίδου, κατελήθησαν οἱ ἀκροαταὶ ὑπὸ πυρετοῦ ἀποτελούντος ἰδίον καὶ παράδοξον νόσημα. Ἐθεραπεύθη δὲ τοῦτο τὴν ἐβδόμην ἡμέραν, τοῖς μὲν κίμα πολὺ ἐκ ρινῶν ῥυέν, τοῖς δὲ πολλὰς ἰδρώς ἐπιγενόμενος. Ἀπαντες κατὰρχοντο ὑπὸ ἐνθουσιασμοῦ ἀκατασχέτου ὑπὲρ τῶν τραγωδιῶν ἐκείνων, τὰς ὁποίας ἐξέφωνον μεγάλως καὶ διαρκῶς ἐπὶ μῆνας, καθ' οὓς ἴσχυον ὥσθ' οἱ χροὶ τὸ πρόσωπον, καὶ ἀδύνατοι τὸ σῶμα ἐκ τοῦ πυρετοῦ κα-

τέπαισε δὲ τὸ πάθος καὶ ἔπαισαν ληροῦντες, ἄχρις οὗ ἐπῆλθε χειμὼν καὶ κρύος.»

Τοιαῦτα ἀποτελέσματα τῆς ἡλιοβλητικῆς οἱ ἀρχαῖοι ἀπέδιδον εἰς τὴν δύναμιν ἰδίως διαρκῶν ἄστρον καὶ μάλιστα τοῦ **κυνός**, ὅστις καλεῖται καὶ Σείριος-Κύων ἐκ τούτου καὶ τὸ ἡλιοβλητόν τοῦτο πάθος καλεῖται **Σειρήσις**.

Τὰ τοιαῦτα ἀποτελέσματα ὑπάρχον γνωστὰ καὶ παρ' Ὀμήρῳ, ὅστις τὴν αὐτὴν σημασίαν ἀποδίδει εἰς τὸν Σείριον κύνα, ὃν καὶ **ὠρίωνα** ἀποκαλεῖ.

«Ὁν τε κύν' ὠρίωνος ἐπὶ κλησὶν καλέουσιν
λαμπρότατος μὲν ὄγ' ἔστι, κακὸν δὲ τε σῆμα τίτεται,
καὶ τε φέρεי πολλὸν πυρετὸν δειλοῖσι βροτοῖσι. (Ἰλ. γ. 30).

Καὶ ὁ Ἡσίοδος τοιαύτην περίπου ἰδέαν ἐκφράζει περὶ τοῦ Σείριου ἀστέρος. (ἐργ. ἡμ. 431), τὸν ὅποιον οἱ σχολιασταὶ αὐτοῦ φιλόλογοι λέγουσιν ὅτι ἐννοεῖ τὸν ἥλιον.

Ὁ Ἱπποκράτης ἀναγνωρίζων τὴν δύναμιν τῆς μεγάλης θερμότητος τοῦ ἡλίου ἥτις ἐπικρατεῖ κατὰ τὰ κυνικὰ καύματα, λέγει ἐν τῷ κύνα καὶ πρὸ κυνὸς ἐργώδεες αἱ φαρμακεῖαι. (ἀφορ. Δ. δ.)

Ἐκ τῆς μεγάλης ἡλιακῆς θερμότητος συμβαίνουσι καὶ ἄλλαι ἰδία νόσοι. Τοιαῦτα εἰσιν ἡ Ἀκροδύνη, ἐνσκήψασα ἐπιδηρικῶς τὸ 1878 καὶ 1879 ἐν Παρίσις. Ἡ Θερμοκρανία (Kalentura), νόσος μανιώδης, ἐνσκήπτουσα τοῖς ταξιδεύουσι ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς διακεκαυμένης ζώνης. Ἡ Οἰσβάτης (beriveri), νόσος τῶν Ἰνδιῶν. κλπ.

Β'. ΥΓΙΕΙΝΗ ΕΚΑΣΤΩ

Διδγνώσις φυσιογνωμίας ἐκ τῆς φωνῆς.

Τὸ εἶδος τῆς φωνῆς, ἡ οὐλία (ἡ λαλία), ὁ τρόπος τοῦ ἐκφράζεσθαι, πάντα ἀποδεικνύουσι τὰς ψυχικὰς καὶ νοεράς διαθέσεις, π. γ. Ἡ βαρεῖα καὶ ἐπιτεινόμενη φωνὴ δεικνύει ἀνδραγῆ. Ἡ βαρεῖα καὶ ἀδύνατος σημαίνει σκηρὸν. Ἡ ὀξεῖα καὶ ἀδύνατος σημαίνει δειλόν. Ἡ μόνον ὀξεῖα σημαίνει ὀργὴν καὶ ἀναγκήσιν.

Οἱ φωνάζοντες δυνατὰ καὶ βαρυτόνως εἰσὶν ὑβρισταί.
Οἱ ἀρχίζοντες νὰ φωνάζωσι βαρυτόνως καὶ τελειόνοντες ὀξύ-
τόνως εἰσὶ μικρόψυχοι. Οἱ δὲ τελειόνοντες ζωηρῶς εἰσὶν εὐ-
ρωστοι.

Ὅσοι βραδέως φωνάζουσιν εἰσὶν εὐπαίδευτοι.

Φωνὴ μαλ' αὖτε μύλις ἀκουομένη σημαίνει πρῶτον.

Φωνὴ ἄχαρις σημαίνει παράλογον.

Ὁ Διογένης ἔλεγεν ὅτι διὰ τῆς φωνῆς γνωρίζομεν τὴν ποιό-
τητα τοῦ ἀνθρώπου, ὡς διὰ τοῦ ἤχου γνωρίζομεν τὰ πῆλιν
ἄγγεα.

ΟΜΙΛΙΑ, ΛΑΛΙΑ, ΛΟΓΟΣ

Ἄνδρὸς χαρακτήρ ἐκ λόγου γνωρίζεται.

Ὁ Σωκράτης ἐκ τῆς ὁμιλίας διεγίνωσκε τὸν χαρακτήρα τοῦ
ἀνθρώπου, καὶ ἔλεγε, **λάλει ἐν ᾧ σὲ βλέπω.**

Οἱ τραχεῖς λόγοι μετὰ φωνῆς βαρείας σημαίνουν κακόβου-
λον καὶ ψεύστην. Οἱ δὲ ῥινόβαλλοι εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φθονε-
ροὶ καὶ ψεύσται.

Ὁ ὁμιλῶν καὶ περιαιτολογῶν διὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀξίαν, σοφίαν,
πλούτη κλπ. εἶνε **ὑπερήφανος**. ὁ δὲ ἐν τῷ λέγειν, στρέφων
τὸν λόγον περὶ φαγητῶν καὶ ποτῶν ἔχει διαθέσειν κοιλιόδουλον.
ὁ ὁμιλῶν περὶ περαστίων καὶ ἀποτροπαίων εἶνε χολερικός.

Ἐν γένει ἐκ τῆς ὁμιλίας διακρίνεται ὁ φιλάργυρος, ὁ ἀπλη-
στος, ὁ ὀκνηρὸς κλπ.

Ὁ ὁμιλῶν περὶ ματαιὰς δαπάνης χρόνου, περὶ εἰδήσεων, περὶ
ματαιὰς ἐργασίας κλπ. εἶνε ὀκνηρὸς.

Ὁ ὁμιλῶν περιφρονητικῶς περὶ τῶν ἄλλων, καὶ μᾶλλον ὑπὲρ
ἑαυτοῦ ἐνδιαφερόμενος, κατηγορῶν δὲ πᾶν ὅ,τι δὲν δύναται
ἀποκτήσῃ εἶνε φιλόδοξος.

Οἱ κρυφίνοντες ἀποκαλύπτονται, ὅταν ὁμιλῶσι πολλάκις περὶ
τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου.

Ὁ ὁμιλῶν ταχέως καὶ πολυλόγως εἶνε ἀκριτόμυθος. Ὁ φρό-
νιμος ἔχει τὸ στόμα εἰς τὴν καρδίαν, ὁ μὴ φρόνιμος ἔχει τὴν
καρδίαν εἰς τὸ στόμα. Ὁ τοιοῦτος ὁμιλεῖ πρῶτον καὶ ἔπειτα
σκέπτεται· ἐν ᾧ ὁ φρόνιμος πρῶτον σκέπτεται, καὶ ἔπειτα ὁμι-
λεῖ πάντοτε μετὰ περισκέψεως καὶ προφυλάξεως.

Ὁ ἀσύνετος ἐκφράζει ἀδικαιότως πᾶν ὅ,τι γνωρίζει καὶ ἔχει
εἰς τὴν καρδίαν τοῦ· εἰς τοῦτο ὑπόκεινται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ
νέοι καὶ αἱ γυναῖκες. Οὗτοι μυστικὸν δυσκόλως διατηροῦσι.
διὰ τοῦτο πολλὰ μυστηριώδη διὰ τούτων ἀποκαλύπτουσι.

Γ'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ

Περὶ καρδίας.

Τὸ κέντρον τῆς τοῦ αἵματος κυκλοφορίας εἶνε ἡ **καρδία**.
αὕτη εἶνε ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀρτηριακοῦ συστήματος, καὶ τὸ τέλος
τοῦ φλεβικοῦ.

Ἡ **καρδία** εἶνε μῦς, ἐντὸς κενῆς, καίται ἐντὸς τοῦ θώρα-
κος. Ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν τοῦ στήθους, μεταξύ τῶν δύο πνευμόνων.

Ἡ καρδία εὐρίσκεται περιεκεκλυμένη ἐντὸς ἀσκού, καλου-
μένου **περικαρδίου**, μετὰ τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς δὲν
εἶνε προσκεκολλημένη· ἀλλὰ μένει ἐλευθέρᾳ ἵνα ἐκτελῇ ἀνεμπο-
δίστως τὰς κινήσεις αὐτῆς. Κρέμαται ὅμως ἐντὸς τοῦ στήθους,
ἐξαρτωμένη ἐκ τῶν φλεβικῶν καὶ ἀρτηριακῶν ἀγγείων. Ἴνα δὲ μὴ
μεταβάλλῃ θέσιν τὸ περικαρδίον εἶνε προσκεκολλημένον ἐν μέρει
εἰς τὸν πλευρικὸν ὑμέναν, ἡ δὲ κορυφὴ τοῦ εἶνε προσκεκολλη-
μένη εἰς τὸ διάφραγμα.

Ἡ καρδία ὑφίσταται πάθῃ ἐνίοτε νοσολογικά. Τὸ συνηθέστε-
ρον εἶνε οἱ νευρικοὶ παλμοί, αἵτινες εἰσὶν ἀκίνδυνοι καὶ εὐθερά-
πευτοι, ἀλλὰ συχνοὶ εἰς τὰς ὑστερικές γυναῖκας, εἰς τὰ γλο-
ρωτικά κοράσια, καὶ εἰς τοὺς ἀναιμικοὺς ὡς ἐπὶ πολὺ.

Ἄλλοτε γίνεται νοσολογικὴ βλάβη ἐντὸς τῆς καρδίας, καὶ
τὸ πάθος λέγεται **ἐνδοκαρδίτης**, ὅστις ἐπιφέρει βλάβας εἰς τὰς
βαλβίδας καὶ ἀταξίαν εἰς τὸν ῥυθμὸν τῆς καρδίας καὶ ἤχον δια-
φορὸν, καὶ ἄλλα συμπτώματα. Ἐπέρχεται συνήθως τὸ τοιοῦτον
πάθος εἰς τοὺς πάσχοντας χρονίως ὑπὸ ἀρτηριακῶν βευματι-
σμῶν. Εἶνε ὅμως ἐν τῷ ἑλληνικῷ κλίματι θερμῶν, ἐὰν ἐγκαίρως
γείνη θεραπεία προσήκουσα. Ἡ ἀταξία τῶν ῥυθμῶν τῆς καρ-
δίας καὶ μάλιστα τοῦ σφυγμοῦ ἐπισυμβαίνει καὶ εἰς ἄλλας περι-
στάσεις χωρὶς νὰ πάσχῃ ἡ καρδία.

Γίνεται ἐνίοτε καὶ πάθος τοῦ περικαρδίου ὁ **περικαρδίτης**.

διότι διαχύνεται ὑγρὸν ἐντὸς τοῦ περικαρδίου, ἀλλὰ καὶ τοῦτο δύναται νὰ θεραπευθῇ.

Ἡ καρδιά, ἀναλόγως τοῦ σώματος καὶ ἰδίας φύσεως ἐκάστον ἔχει βάρος μεταξὺ δραμ. 65 μέχρι 80· ὁ δὲ ὄγκος αὐτῆς μεταβάλλεται κατὰ πᾶσαν στιγμὴν κατὰ τὰς ἡθικὰς καὶ νοσολογικὰς διαθέσεις τοῦ ἀνθρώπου· εἰς τινὰς ὑπάρχει κατὰ τι μᾶλλον ὀγκωδεστέρα, καὶ εἰς ἄλλους ὀλιγώτερον. Οἱ ἔχοντες μεγάλην καρδίαν καλοῦνται κοινῶς μεγαλόκαρδοι, εἰσὶν ὑπομονητικοί, καὶ γενναῖοι. Οἱ ἔχοντες μικρὰν καλοῦνται μικρόκαρδοι, καὶ στενόκαρδοι καὶ εἰσὶ δειλοὶ καὶ ἀνυπόμονοι. Ἡ χαρὰ, ἡ φιλοδρότια, καὶ ἡ εὐθυμία εὐρύνουσι τὴν καρδίαν· ἡ δὲ λύπη, καὶ ἡ μελαγχολία μικρύνουσι ταύτην. Ἐν τῇ χαρᾷ κοινῶς λέγουσιν ὅτι ἀνοίγουσι τὰ φύλλα τῆς καρδίας, εὐρύνονται δηλαδή τὰ ὠτία αὐτῆς· ἐν δὲ τῇ λύπῃ ὅτι κλείουσι ταῦτα.

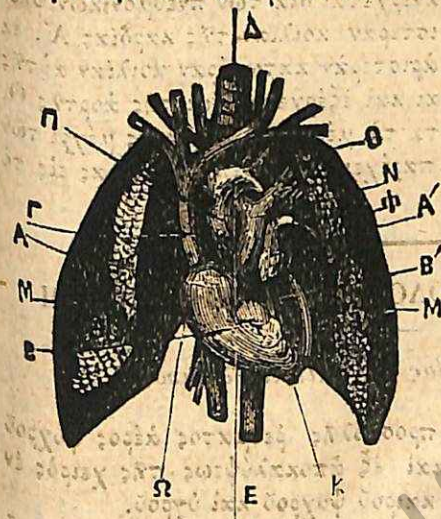
Ὅταν ἡ καρδιά γίγνηται εὐρυτέρα, οἱ παλμοὶ αὐτῆς γίνονται βραδύτεροι· ὅταν γίγνηται μικρότερα, οἱ παλμοὶ γίνονται ταχύτεροι. Εὐρυτέρα γίγνεται καὶ βραδεῖς παλμοὺς ἔχει ἐκτὸς τῶν προρρηθέντων, καὶ ἐκ τῆς χρήσεως ὑλῶν τινῶν· π. χ. Βραδύνουσι τοὺς παλμούς καὶ ἐκτείνουσι τὴν καρδίαν ἡ δακτυλίτις, τὸ πέπερι, τὸ χόρτον *Βοράκιον* καλούμενον, φυόμενον ἐν κήποις, ὁ κρόκος (σαφράς), ὅστις καὶ εὐθυμίαν προκαλεῖ, τὰ ἀσπαράγγια, ὁ θρύδαξ (τὸ μαρούλι), ὁ στρίχνος ὁ κηπευτικὸς (αἱ μελιτζάναι), τὸ βρωμοῦχον κάλι καὶ ἄλλα τινὰ ἰατρικά.

Περιγραφή καρδίας.

Ἐὰν φέρῃς κάθετον γραμμὴν ἐπὶ τοῦ μέσου τοῦ στήθους ΔΕ (ἴδε ἀπέναντι εἰκόνα), ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ λάρυγγος Δ Ε καὶ ἐκτεινομένην μέχρι τοῦ ὀμφαλοῦ, ὅστις κεῖται ἐν τῷ μέσῳ τῆς κοιλίας, διακρίνεις τὸν θώρακα εἰς δύο ἰσα μέρη εἰς δεξιὸν καὶ εἰς ἀριστερόν. Ἡ καρδιά εὐρίσκεται κατὰ τὸ ἐν περίπου τρίτον τοῦ ὄγκου τῆς ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ μέρους, καὶ κατὰ τὰ δύο τρίτα ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους τοῦ θώρακος· ὡς παρίσταται ἐν τῇ ἀπέναντι εἰκόνι, ἐν ἣ παρίσταται ἡ καρδιά καὶ οἱ πνεύμονες.

Ὡς ὅρας ἡ καρδιά ἔχει σχεδὸν τὸ σχῆμα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον οἱ μαθηματικοὶ ὀνομάζουσι κῶνον, ὅστις εἶνε ἀνεστραμμένος, ἔχει

τὴν κορυφὴν πρὸς τὰ κάτω, καὶ τὴν βάσιν πρὸς τὰ ἄνω. Ὁμοιάζει αὕτη μὲ τὴν καρδίαν τῶν ζώων καὶ μάλιστα τοῦ χοίρου. Κεῖται πλαγίως, ὥστε ἡ κορυφή τῆς εὐρίσκεται πρὸς τ' ἀριστερὰ κάτωθι καὶ καθέτως τοῦ ἀριστεροῦ μαστοῦ πρὸς τὴν βάσιν τοῦ θώρακος. Τὸ ἀντίθετον τῆς κορυφῆς τῆς καρδίας μέρος, τὸ ὁποῖον μαθηματικῶς καλεῖται βᾶσις τοῦ κῶνου, κεῖται πρὸς τ' ἄνω μετὰ τῶν δύο μαστῶν, καὶ κάτωθι τούτων.

Εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς καρδίας, δηλαδή ἐπὶ τοῦ ἄνω μέρους αὐτῆς, ὑπάρχουσιν αἱ μεγάλαὶ φλέβες καὶ ἀρτηρίαι. Ἡ καρδιά διαίρεται ἐν τῷ μέσῳ δι' ἐνὸς φράγματος εἰς δύο μέρη, εἰς δεξιὸν καὶ εἰς ἀριστερόν. Ἐκαστον τούτων ἀποτελεῖται ἐκ δύο συνεχόμενων κοιλοτήτων, αἵτινες καλοῦνται ἡ μία ἀνωτέρα κοιλία ΑΑ', καὶ ἡ

ἄλλη κατωτέρα ἡ μεγάλη κοιλία τῆς καρδίας ΒΒ'. Ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ἀνωτέρας κοιλίας ὑπάρχει τὸ δεξιὸν ὠτίον, ὅπερ κοινῶς καλεῖται φύλλον τῆς καρδίας· τὸ αὐτὸ ὑπάρχει καὶ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ἀνωτέρας κοιλίας· ἡ ἀνωτέρα κοιλία συνέχεται ἐσωτερικῶς μετὰ τῆς κατωτέρας κοιλίας διὰ στομίου ἔχοντος βαλβίδας, αἵτινες ἐμποδίζουν τὴν ἐπάνοδον τοῦ αἵματος, ἐνθα ἔρχεται. Βαλβίδες ὑπάρχουσι καὶ ἐφ' ὧν τῶν ὀπῶν τῆς καρδίας διὰ τὸν αὐτὸν λόγον.

Τὸ φράγμα, τὸ ὁποῖον διακρίνει εἰς δύο μέρη τὴν καρδίαν, κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς μορφώσεως τοῦ ἐμβρύου συνέχονται· ἀκολουθῶς παράγεται τὸ διάφραγμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἀρχεται νὰ γίγνηται περὶ τὸν τρίτον μῆνα ἀπὸ τῆς συλλήψεως, καὶ κατ' ὀλίγον συμπληροῦται· μένει μόνον ὀπή (τρύπα), δι' ἧς συγκοινωνεῖ τὸ αἷμα ἐκ τῆς μιᾶς κοιλίας εἰς τὴν ἄλλην· κλείει καὶ αὕτη περὶ τὸν ἕκτον μῆνα.

Τὸ αἷμα εἰσερχόμενον εἰς τὴν καρδίαν διὰ τῆς μεγάλης κοίτης φλεβῆς Γ, μεταβαίνει ἐν πρώτοις εἰς τὴν δεξιάν ἀνωτέραν κοιλίαν τῆς καρδίας· ἐξ αὐτῆς μεταβαίνει εἰς τὴν δεξιάν κατωτέραν κοιλίαν τῆς καρδίας Β· ἐκ ταύτης ἐξωθεῖται καὶ μεταβαίνει διὰ τῆς πνευμονικῆς ἀρτηρίας Ν εἰς τοὺς πνεύμονας ΜΜ', καὶ ἀφ' οὗ ἐντὸς τούτων ζωογονηθῇ διὰ τῆς ἀναπνοῆς καὶ γένηται ἐρυθρὸν, ἐπανέρχεται διὰ τῶν πνευμονικῶν φλεβῶν Φ εἰς τὴν ἀνωτέραν ἀριστεράν κοιλίαν τῆς καρδίας Α', ἐκ ταύτης μεταβαίνει εἰς τὴν ἀριστεράν κατωτέραν κοιλίαν αὐτῆς Β', καὶ ἐκ ταύτης ἐξωθεῖται καὶ ἐξέρχεται διὰ τῆς ἀορτῆς Ο· ἐξ ἧς διακλαδοῦνται εἰς πάντα τὰ μέρη τοῦ σώματος μέχρι τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων, καὶ παρέχει τὰς θεραπευτικὰς ὕλας εἰς τὸ σῶμα.

Δ'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ

Περὶ ρευματαλγίας τοῦ δελτοειδοῦς μυός

Συνήθως προέρχεται ἐκ προσβολῆς ρεύματος ἀέρος ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ, ἐνίοτε γίνεται καὶ ἐξ ἀποκαλύψεως τῆς χειρὸς ἐν ὥρᾳ ὕπνου, ὑπάρχοντος τοῦ καιροῦ ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ.

Ολίγας ὥρας μετὰ τὸ αἷτιον ἀναφαίνονται πόνοι ἐπὶ τοῦ ὤμου καὶ τοῦ δελτοειδοῦς μυός, οἵτινες ἐξάπτονται ἐκ πάσης κινήσεως τῆς χειρὸς καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ βάρους αὐτῆς. Οἱ πόνοι καθίστανται δρυσύτατοι, καὶ ὁ πάσχων δακρύζει. Ἐχει φυσιογνωμίαν εἰς τὸ πρόσωπον ἐκφραστικὴν πόνων, ἐπέρχεται ἐνίοτε πυρετός, καὶ κεφαλαλγία ἐλαφρὰ, γαστρικὴ ταραχὴ, δυσκοιλίότης, κλπ., ἀνορεξία πρὸς βρῶσιν καὶ δίψα. Ὁ πάσχων ζητεῖ ταχεῖαν ἀνακούφισιν καὶ θεραπείαν. Διὰ τῆς ἐξετάσεως τῆς ἀλγούσης χειρὸς τῇ πίεσει τῶν δακτύλων εὐρίσκονται εἰς τὰ πλάγια τοῦ ὤμου παρὰ τὴν κορκοειδῆ ἀπόφυσιν καὶ τὸ ἀκράμιον κυρίως δύο σημεῖα μᾶλλον ἀλγούντα· τὸ μᾶλλον ἀλγούν ἐστὶ τὸ πρὸς τὰ ἐκτός.

Θεραπεία. Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἐπιθεῖς 3 ἕως 5 μικρὰς βδέλλας, μετὰ τὴν πτώσιν τῶν ὁποίων δὲν πρέπει νὰ τεθῇ κατὰ πλάσμα, ἀλλὰ σφάλισον ἵνα μὴ ρεύσῃ πολὺ αἷμα.

Συνάμα ἐπάλειψε πρῶτ' καὶ ἐσπέρας διὰ τῆς ἀκροσφύρου

λοιπῆς, περὶ ἧς διαλάβομεν πρὸς Θεραπείαν τῆς κεφαλαλγίας. (Ὁρα Φοῖβον ἔτους Η' σελ. 109). Ἐὰν ὑπάρχῃ δυσκοιλίότης, δὲς καθάρσιον ἐκ θειϊκῆς ἢ κιτρικῆς μαγνησίας, οὗ τὴν κατασκευὴν εὐρίσκεις ἐν τῷ Φοίβῳ, ἔτους σελ.) Ποίησον τὸ ἐσπέρας ποδολούτρον ἐκ συναποσπόρου, ἢ ἄλκατος· διατῆρει τὴν κεφαλὴν θερμὴν καὶ τοὺς πόδας θερμούς· ποτὰ ἔστωσαν λεμονάδας καὶ πορτοκαλλάδας τροφὴ ἐκ βοφήματος ὀρυζίου καὶ πάστας μετὰ αὐγολεμόνου.

Τὸ πάθος διαρκεῖ 7 ἡμέρας· ἡ ἀκμὴ γίνεται μέχρι τῆς 3 πρὸς τὴν τετάρτην· ἐὰν μὴ γένηται κατὰλληλως Θεραπεία, διαρκεῖ πολλὰς ἐβδομάδας, ἐλαφρότερον μὲν, ἀλλὰ ἀνησυχιστικόν· διότι κινήσεις τινὲς τῆς χειρὸς ἐπιφέρουσι πόνον. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐπιθεῖς ἐπὶ τοῦ μᾶλλον διὰ τῆς πίεσεως δακτύλου ἀλγούντος μέρους μικρὸν ἐκδόριον τὸ μέγεθος δραχμῆς. Κατὰ δύο τρόπους γίνεται τοῦτο· ταχέως, ἐὰν λάβῃς δραχμὴν καθάραν ἢ νόμισμα χρυσοῦν καὶ ἐμβρέξῃς τὴν μίαν ἐπιφάνειαν διὰ ἀμμωνίας ὑγρᾶς λίαν καυστικῆς, καὶ ἐπιθέσῃς ταύτην ἐπὶ τοῦ ἀλγούντος σημείου, μετὰ τινα λεπτὰ ὥρας γίνεται φλύκταινα, ἣν κόπτεις, καὶ ἐπιθέτεις 1) 4 ἢ 1) 2 κόκκων θειϊκῆς μορφίνης κατὰ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν, ηλικίαν, γένος, κλπ. τοῦ πάσχοντος. Μετ' ὀλίγα λεπτὰ οἱ πόνοι παύουσι, καὶ ἀδυνάτως ἀναφαίνονται. Ἐπιθεῖς ἐπὶ τῆς πληγῆς τεμάχιον κηρωτοῦ (τσερότου) καὶ μετὰ 24 ὥρας ἐπανάλαβε· καὶ πάλιν μετὰ ἄλλας 24. Τὸ ἱκτρικὸν ἐπιφέρει, ἐὰν ἡ δόσις ἦνε ἀρκετὴ, ἐκρᾶσιν τῆς γλώσσης καὶ τοῦ φάρυγγος, ἐλλάττωσιν τῆς ἐκκρίσεως τῆς σιάλου, σκοτοδύνην, καὶ ἐὰν ἡ δόσις ἦνε πλέον τοῦ δέοντος, ἐπέρχεται καταβολή, ὠχρότης προσώπου, νευρία, ἐμετός καὶ λπ. Πάντα διαλύονται ταχέως διὰ πόσεως καφέ, λεμονάδας, οἷου οἶνου, καὶ ἀναπαύσεως.

Ὁ ἄλλος τρόπος ἐστὶν ἡ ἐπιθεσις ἐπὶ τοῦ ἀλγούντος σημείου ἐκδορίου ἴσον δραχμῇ διὰ κοινὰριδῶν, τὸ ὁποῖον παράγει φλύκταιναν μετὰ 10 ὥρας, ἀφαίρεσον τὴν ἐπιδερμίδα, καθάρσον τὴν ἐπιφάνειαν διὰ λεπτοτάτου λευκοῦ πανίου, καὶ ἐπιθεῖς 1) 2 κόκκων μέχρι 1 κόκκου θειϊκῆς μορφίνης. Τὰ ἀποτελέσματα εἰσὶ τ' αὐτὰ τοῖς προηγουμένοις, τῇ διαφορᾷ ὅτι ἡ δόσις τῆς μορφίνης πρέπει νὰ ἦνε κατὰ τι μείζων· διότι τὸ διὰ κοινὰριδος ἐκδόριον ἀπορροφᾷ ὀλιγώτερον τοῦ διὰ τῆς ἀμμωνίας. Ἐπὶ ἐπιτυχέστερον ἀποτέλεσμα γίνεται, ἐὰν ἔχωμεν μίγμα

ἐξ ἑνὸς κόκκου θεϊκῆς ἀτροπίνης καὶ ἐκ δύο κόκκων θεϊκῆς μορφίνης καὶ ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου ἐπιθέσωμεν ἐπὶ τοῦ ἐκδορίου 1)5 κόκκων.

Υπάρχουσιν ἐνίοτε πόνοι τοῦ βραχίονος ἐξ ἄλλων αἰτιῶν, π. χ. ἐκ παθήσεως τοῦ ὁστού, οἵτινες καλοῦνται ὀστεοπόροι. Διακρίνονται οὗτοι διότι δὲν ἐξάπτονται διὰ τῶν κινήσεων, παράγουσι δὲ καὶ ἐξοστώσεις. Ὑπάρχουσι καὶ πόνοι προερχόμενοι ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς εἰς τὸν διοργανισμόν μολύβδου, εἰς τοὺς ἐργαζομένους τούτον, ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι πόνοι διαφέρουσι· διότι συνάμα ὑπάρχει καὶ ἀτροφία τῶν μυῶν.

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ

Ὁ ἰδρῶς ὑπὸ θεραπευτικῇ ἐπ' αὐτῷ.

Ἡ φύσις ἀπώθει ἐκ τοῦ διοργανισμοῦ τὴν διαμονὴν πλεονάζουσας περιττῆς καὶ νοσοποιῶν ὕλης, καὶ προτιμᾷ πρὸς τούτο τὴν διὰ τῆς ἀδήλου διαπνοῆς καὶ διὰ τοῦ ἰδρώτος ἀποβολήν. Ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ταύτης βασιζέται πᾶσα θεραπεία. Ἐν ἐλλείψει ἢ ἐν ἀνεπαρκείᾳ καταφεύγει ἡ φύσις καὶ εἰς ἄλλας ὁδοὺς.

Ἰνα λοιπὸν ἡ θεραπεία νόσου ἢ ἐπιτυχῆς, ἀνάγκη ὁ ἱατρὸς νὰ γνωρίζῃ τὰς κρίσεις ἡμέρας ταύτης, καὶ νὰ ἐνισχύῃ τὴν φύσιν πρὸς ἀνταγωνισμόν κατὰ τῆς νόσου, ὅπως ἐπέλθῃ καλὸς ἰδρῶς πρὸς ἀποβολὴν τῆς νοσοποιῶν ὕλης. Ἰνα ἐνισχυθῇ ἡ φύσις πρέπει νὰ γνωρίζῃ τὰ ἱατρικὰ ἐκείνα, τὰ ὁποῖα εἰδικῶς ἐνισχύουσι τὴν ἀδήλον διαπνοὴν καὶ φέρουσιν ἰδρώτα. Τὰ ἱατρικὰ ταῦτα καλοῦνται ἰδρωτικά, τῶν ὁποίων πρέπει νὰ ἐπίσταται τὸν τρόπον τῆς χρήσεως, τὴν ἐπεχὴν ταύτης, τὴν δόσιν καὶ λοιπὰ· ἀνευ εὐκρινοῦς τοιαύτης γνώσεως οὐδὲν ποθητὸν ἀποτέλεσμα ἐπέρχεται. Ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἱατρικοῦ καὶ ὁ τρόπος τῆς χρήσεως διαφέρει, ὡς διαφέρει καὶ ὁ τρόπος τοῦ διανοεῖσθαι τοῦ σκέπτεσθαι καὶ τοῦ κρίνειν. Ἀκολουθῶνς θέλομεν ἐν συντόμῳ διαλάβει περὶ τῶν διαφόρων ἰδρωτικῶν.

Ἐν νόσῳ ὡς καὶ ἐν ὑγιείᾳ προκαλεῖται ἰδρῶς καὶ μᾶλλον εἰς τοὺς πόδας καὶ τὴν κεφαλὴν διὰ μετρίως θερμότητος. Ὁ δὲ ἰδρῶς γίνεται πολὺς ἐπὶ τῶν νώτων.

Αἱ μασχάλαι ἰδρώνουσι πολὺ καὶ τάχιστα, καὶ ὀλίγον ψυ-

χαίνονται. Ὅθεν ἐπειδὴ ἐν ἰδρώτι ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος αὐξάνεται περὶ τοὺς 20 βαθμοὺς, ἔπεται ὅτι ἡ διὰ τοῦ θερμομέτρου, τεθεμενισμένη ἐπὶ τῆς μασχάλης, ἐκτίμησις τοῦ πυρετοῦ ἐπισφαλὴς ἐστί.

Ἡ ἀδήλος διαπνοή, γίνεται μεγάλη ἢ μικρὰ ἀναλόγως μετὰ τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος, ἡ ὁποία τὴν νύκτα ἐλαττοῦται, καὶ τὴν πρωῒαν αὐξάνεται· διότι τὴν νύκτα ἡ κυκλοφορία γίνεται βραδυτέρα, τὴν δὲ πρωῒαν ταχύτερα· συνήθως τοῦτο γίνεται περὶ τὴν 6 ὥραν τῆς πρωῒας· διὰ τοῦτο καὶ αἱ ἐκκρίσεις τῆς βλενομεμβράνης ἰδίως τῆς τῶν βρόγχων αὐξάνονται, καὶ ἐξακολουθεῖ αὐξομένη ἡ κυκλοφορία μέχρι τῆς 10 ἢ 11 πρὸ μεσημβρίας· κατόπιν μένει στάσιμος ὥρας τινὲς καὶ ἀρχεται ἐλαττουμένη μέχρι ἐσπέρας, ὅτε πάλιν αὐξάνεται καὶ πάλιν κατόπιν ἐλαττοῦται μέχρι τῆς 1 ἢ 2 μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ὅτε ὑπάρχει τὸ μέριστον τῆς βραδύτητος.

Ἡ ἐπίσχεσις τῆς ἀδήλου διαπνοῆς ἐπιφέρει ἐνίοτε καὶ ὀδυνώδη καὶ ἀνσάρακον.

Ὅσον ταχτικώτερα γίνεται ἡ ἀδήλος διαπνοή τόσο μᾶλλον ὑγιεινῶς ἔχει τὸ σῶμα.

«Τὸ σῶμα τὸ εὐπνουν μᾶλλον ὑγιεινόν», λέγει ὁ σοφός Ἀριστοτέλης. (πρ. 4).

Ε'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑ

Περὶ Μόσχου

Ὁ Μόσχος εἶνε ὕλη ἄγαν εὐώδης, εὐρισκόμενη ἐντὸς κυστεως μαλλιάρως, κειμένης μετὰ ὀμφαλοῦ καὶ τῶν γεννητικῶν μορίων ζῶον τινὸς ἄρρενος, καλουμένου Μόσχος μοσχοφόρος, τὸ ὁποῖον εἶνε ὅμιον Δορκάδος, εὐρισκόμενον εἰς τὰ μεσόγεια τῆς Ἀσίας μετὰ Σιθρίας, Κίνας καὶ Θιβητίας. Ἐπὶ τῶν γηραιῶν καὶ ἀδυνάτων μοσχοφόρων ζῶων ἐν τῇ κύστει ὑπάρχει ὀλίγον ποσὸν μόσχου.

Ὁ Μόσχος νεαρὸς εἶνε πολτώδης, ξηρὸς ἔχει χρομαῖα ποικίλα, ὁμοιάζον μετὰ ξηρὸν αἶμα. Ὁσμήν ἰσχυροτάτην, διαπεραστικὴν καὶ λίαν διαρκεῖ. Εἶνε εὐάρεστος εἰς τινὰς

καὶ εἰς ἄλλους δυσάρεστος, ἐπιφέρειν λαιποθυμίαν, καὶ φαλαγγίαν, σπασμούς· εἶνε τοσοῦτον ἡ ὁσμή του διαπεραστική, ὥστε διαδίδεται εἰς ὅλα τὰ ὕγρα τοῦ σώματος, καὶ μετὰ θάνατον διατηρεῖται εἰς τὸ πτώμα.

Διαλύεται εἰς τὸ ὕδωρ, εἰς τὸ οἰνόπνευμα, εἰς τὸν αἰθέρα, εἰς τὸ ὄζον καὶ εἰς τὸν κροκὸν ὡς. Μεταφέρεται εἰς τὴν Εὐρώπην ἐντὸς τῆς ἰδίας κύστεως τοῦ ζώου, ἔνθα ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρχεν. Εἶνε δύο εἰδῶν. Α'. ὁ Μόσχος τοῦ Τογκίνου, ὅστις ἐμπεριέχεται ἐντὸς κύστεως, τῆς ὁποίας αἱ τρίχες ἔχουσι χρῶμα πυρρὸν (ροῦσσον)· αὗτος εἶνε ὁ ἀριστος. Β') ὁ Μόσχος τοῦ Ἀβερδίνου, τοῦ ὁποίου αἱ τρίχες τῆς κύστεως ἔχουσι χρῶμα λευκωπὸν, ἔρχεται ἐκ τῆς Θιβητίας διὰ τῆς Βεγγάλης.

Πάντοτε νοθεύουσι τὸν μόσχον διὰ διαφόρων τρόπων· διασχίζουσιν ἐπιδεξίως τὴν κύστιν καὶ προσθέτουσιν αἷμα ἢ ἡπαρ ζώου, ἢ μικρὰ τρίμματα μολύβδου, ἢ λεπτῆς ἄμμου, ἢ ρενισματα διδύρου, παχεῖας τρίχας, κηρὸν, ῥητίνας κλπ. Ἐνίοτε οὕτε ἡ κύστις, ἔνθα ὁ Μόσχος ἐμπεριέχεται, δὲν εἶνε ἡ γνήσια, ἀλλὰ τεχνικῶς κατασκευασμένη ἐκ τεμαχίων δέρματος τοῦ ἰδίου μοσχοφόρου ζώου. Διγινώσκειται ἡ τοιαύτη κύστις ἐκ τῶν ῥαφῶν.

Ἡ καλὴ ποιότης τοῦ μόσχου διαγινώσκειται οὕτω· λάβε κλωστήν, καὶ ἐμβρεξον διὰ ὁποῦ σκορόδου, πέρασαν εἰς βελόναν καὶ διατρύψησον τὴν κύστιν διαμπερές ὥστε ἡ κλωστή νὰ ἐξέλθῃ διερχομένη διὰ μέσου τοῦ μόσχου· ἐὰν ἡ κλωστή στερηθῇ τὴν ὁσμήν τοῦ σκορόδου, ὁ μόσχος εἶνε γνήσιος.

Παρ' ὑμῖν ὑπάρχει μῦς (ποντικὸς), ὅστις ἔχει τοιαύτην ὁσμήν· δι' ἣ καὶ μοσχοπόντικας καλεῖται. Ὑπάρχει καὶ φυτὸν καλούμενον Ἡρώδιον μοσχάτον, καὶ εἶδος σταφυλῆς μοσχάτης καλούμενης, καὶ οἱ σπόροι τοῦ δένδρου ἰθίσκου ἀμβρομόσχου (ambrette), οἵτινες λέγονται σπόροι τοῦ μόσχου.

Ὑπάρχει καὶ γῆ μοσχομυρίζουσα:

Ἐν τῇ Μεσημβρινῇ Ἀμερικῇ ὑπάρχει πεδίον, ἀνήκουσα εἰς τὴν δημοκρατικὴν πόλιν Κουμάννα, ἣτις, ἀφ' οὗ πέση βασιλεὺς βρυχή, καὶ ἡ γῆ αὐτῆς ἐμβραχῇ, καὶ ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων θερμανθῇ, διαδίδει ὁσμήν μόσχου.

Ἡ ὁσμή αὕτη προέρχεται ἐκ τῶν ἀναθυμιάσεων, τὰς ὁποίας παρέχουσιν ἀπειρὸν πλῆθος ἐρπετῶν, ἐντόμων, ἀπὲρ ἐμβρέχονται διὰ τοῦ ὕδατος, εὐρισκόμενα μετὰ τῆς γῆς. Πάν τοῦ ὅπου καὶ ἂν ἀνακινήσῃ τις τὴν γῆν ταύτην, παρατηρεῖ

ὄγκους ὀργανικῶν ὑλῶν. Φαίνεται ὅτι ἡ φύσις εἰς τὰ κλίματα ταῦτα ὑπάρχει ἐνεργητικώτερα καὶ εὐφορωτέρα πρὸς παραγωγὴν ζωῆς.

Ὁ μόσχος εἶνε πολὺ ἰσχυρὸν διεγερτικὸν τῆς ζωτικῆς δυνάμεως, ἣν ζωπυρεῖ, καὶ ἐνδυναμώνει μετὰ μακρὰν νόσον. Ὡφελεῖ κατὰ τῶν ὀξέων ρευματισμῶν· ἀλλὰ βλάπτει τοὺς χρονίους. Ὡφελεῖ κατὰ τῆς συγκοπῆς (λαιποθυμίας), ἀλλ' ἅμα αὕτη παύσῃ παυτέον καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ μόσχου. Ὡφελεῖ κατὰ παντὸς πυρετοῦ· ἰδίως δὲ κατὰ τοῦ τυφοειδοῦς καὶ ἀταξικοῦ.

Θεωρεῖται ὡς ἐκτροπικὸς, ἐὰν ἐπαλειφῇ ἐπὶ τοῦ ὀμφαλοῦ. Ἐσωτερικῶς δίδεται ὑπὸ κόριν ἑνὸς ἢ δύο ἢ τριῶν κόκκων εἰς 10 ζηρία, ἢ ὑπὸ πόσιν κατὰ τέταρτον ὥρας διδόμενον. Εἶνε πράντικὸν ἐξαιρετικόν, καὶ θεωρεῖται ὡς τὸ μᾶλλον τόνον παρέχον εἰς τὰς δυνάμεις, καὶ ἐπιφέρειν διατήρησιν τῆς ζωῆς ἐν ὥρᾳ ἐπιθανάτιῳ. Πολλάκις διατηρηθείσης τῆς ζωῆς ἐπὶ τινι χρόνῳ, ἐπῆλθε σωτήριος κρίσις. Οἱ ἀρχαιότεροι ἱατροὶ ἐποίουν πρὸς τοῦτο συχνὴν χρῆσιν, ἐκ τούτου καὶ τὸ λεγόμενον παρὰ τοῦ λαοῦ ἔδωκαν εἰς τὸν ἀρώστον καὶ τὸ διαμύσχον.

Ὑπὸ μεγάλῃν δόσιν ἐπιφέρει τ' ἀντίθετα, καὶ κατὰ τινὰς προδικθεῖται εἰς τὴν παραφροσύνην.

ΠΑΝΤΟΙΑ

Κατασκευὴ τοῦ ἐλαίου τοῦ καλούμενου ἐλαιον γουλόχορον πρὸς βλάστησιν τῶν τριχῶν

Λάβε ἔλαιον τῶν λεπτοκαρπῶν (φουντουκίων) καὶ τῶν ἀμυγδαλῶν, μυελὸν (μελοῦδι) τοῦ βοῦς ἐξ ἐκάστου ἕσον ποσόν. Θέε ἐν πρώτοις ἐντὸς ἰγιδίου (γουδίου) τὸν μυελὸν καὶ ἀνακάτωσον καλῶς, ἔπειτα ἐπίχυσον κατ' ὀλίγον τὰ ἔλαια, καὶ ἀνακάτωσε μέχρις οὗ πάντα καλῶς ἐνωθῶσιν ἀνευ μεσολαβήσεως θερμότητος· μετὰ ταῦτα πρόσθεε ὀλίγους σταγῶνας ἐλαίου γαρουφαλῶν, ἢ ρόδων, ἀνακάτωσον, καὶ φυλάξον ἐν φυάλλῃ. Ἄλειψε δι' ὀλίγου ποσὸν τὴν κόμην τὴν προΐαν. (Δοκιμαστέον)

Ἡ μεγάλη παιδεία ὠφελεῖ ἢ βλάπτει ;

Ἐάν ὁ πεπαιδευμένος ἔχῃ φύσιν ἀγαθὴν πρὸς κοινωφελῆ ἔργα, μεγάλως ὠφελεῖ τὴν κοινωνίαν. Ἐάν ὅμως ἔχῃ φύσιν κακὴν, οὐδὲν τῶν θηρίων ἐπιβλαβέστερον ἐστὶν εἰς τὴν κοινωνίαν. Ὁ φύσει κηκοποιὸς ἀμαθὴς ἐπινοεῖ μόνον εὐρυεῖς τρόπους πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς κακῆς πράξεως· δὲν δύναται ὅμως καὶ νὰ προνοῇ τὰ μετὰ τὴν πράξιν· διὰ τοῦτο καὶ ἀνακαλύπτεται καὶ δὲν εὐδαιμνεῖ. Ὁ πεπαιδευμένος κακὸς μετὰ τὴν κακὴν πράξιν, ἢν ἐκτελεῖ ἐσκαμμένως, προνοεῖ καὶ τὰ μετὰ ταύτην πρὸς τὴν μὴ ἀνακαλύψιν τοῦ κακοῦ. Ὁ τοιοῦτος εἶνε ἀληθὴς λυμαιῶν τῆς κοινωνίας.

Ὅσον περισσοτέρους κακοὺς ἔχει ἡ κοινωνία τόσον ἐξηγραιωμένη γίνεται. Ὅσον περισσοτέρους καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ἔχει, τόσον ἠθικωτέρα καὶ εὐδαιμών γίνεται.

Ἐάν ὁ ἄρχων χώρας τινὸς ἔχῃ κακῶς, κακῶς ἔχουσι καὶ οἱ ἀρχόμενοι. «Φιλεῖ γὰρ τὸ ὑπῆκουσιν μιμεῖσθαι τὸν ἄρχοντα».

Ἐάν ὁ ἄρχων ἦνε φύσει καλὸς καὶ καλῶς πεπαιδευμένος, καὶ περιστοιχίζεται παρὰ σοφῶν καὶ ἐναρέτων, εὐδαιμον καὶ εὐθιγλὴς τὸ Κράτος ἔσται.

Ἐκ τῆς ποιότητος τῶν προσώπων, ἅπερ τις συναναστρέφεται, ὑποδεικνύεται καὶ ἡ ἠθικὴ ποιότης αὐτοῦ.

Συμβουλὴ οἰκιακῆς οἰκορομίας.

Μὴ κάλυπτε τὰ μαχαίρια, τὰ περόνια καὶ πᾶν πρᾶγμα σιδηροῦν διὰ ὑφάσματος μαλλίνου ἢ λινοῦ. διότι σκωριάζουσι καὶ καταστρέφονται. Ἐπειδὴ τὰ μαλλινὰ καὶ τὰ λινὰ ὑφάσματα ἀπορροφῶσι τὴν ὑγρασίαν τῆς ἀτμοσφαιρᾶς εὐκόλως, ἀλλὰ καὶ εὐκόλως τὴν ἀποβάλλουσι καὶ τὴν μεταδίδουσι εἰς τὰ παρκαείμενα σώματα.

Μὴ πολὺ θώπευε. Ἡ γὰρ μεγάλη θωπεύα διχθοράν παράγει.

Τὰ νήπια κλαυθμυρίζουσι κατὰ τὴν πανσέληνον περισσότερον· διότι τότε ἐπισυμβαίνουσιν αὐτοῖς δυσπεψία τοῦ γάλακτος, ἐξ ὧν παράγονται ἀέρια εἰς τὰ ἔντερα καὶ γίνονται πόνοι.

Ῥωφελοῦσαι. Μικρὰ πόσις χαμαιμήλων, καὶ ὀλίγου μωσχοκρήνου. Ἐάν ἡ δυσκοιλιότης, ὠφελεῖ ἡ πόσις ὀλίγου σερραπίου, ρεβεντίου, Λουτρὸν χλιαρὸν, κλπ.